
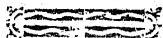
MAGYAR MŰSA.

Költ *Bétsben* 11, Novemberben 1788.

Füred 25-dik *Septemberben*. (*A' Musa felel a' Kurir
mentségére.*)

Jó vagy hát édes *Kuriram!* — jó — és nem vagy
 hitetlen;
 Hanem nálad a' szüz *Klió* tsak a' hartzon kelletlen-
 De ne tsalj ám és ne vedd-fel most-is tsupa men-
 tségnek,
 Hogy mindenek *Márs* mezején a' hartz' tüzével
 égnék.
 Mert ha tsak tsupa mentségül vetted-fel *Pariprádra*,
 Már egyszer kedves *Músádat* — ketsegtető notádra
 Meg-fog felelni *Jupiter*, tüzes menydörgésekkel,
 Kinél már el-vagy árúlva panaszló beszédekkel.
 En pedig, a' Te hiv társod hűségtelenségedről
 Nem felelek. — Söt kész vagyok tenni félénksé-
 gedről.
 El-kisérek a' hartzra-is; — rossz az, Feleségnek is,
 A' ki el-fút a' férjétől, ha tsak baglyok jönnek-is.
 A' szerelmes a' társáért nem tsak hoimi félelmet
 Kész ki-állni, hanem ki-áll akarmi veszedelmet.

A' *Músa* pedig szereti a' hartzot, nem hogy félne, —
Thebás' Vára' veszedelme' 's *Troja* hire nem élne,
 Ha a' *Músa* nem követte volna *Bellónát* nyomba;
 Ott vólt az *Eneáfsal*-is minden tüzes ostromba.
 Sőt, miólta a' hartzolók Musikákat vettek-fel,
 Hogy ezek edgyütt hangzanak a' zörgő fegyve-
 rekkal;

Jufsa van a' Tábor-helyhez 's Sátora a' *Músanak*,
 A' mellyből bizony vétkeztek kik engem' ki-zá-
 rának.

Már most: ha én társ nem leszek; minden történeteket
 Ugy néz a' maradék, mint-egy faragatlan ké-
 peket. —

Sirtam, hogy a' minapában egy Bakonyi barlangban
 Szám-ki-vetve, tsak egy két szót kaptam abban
 a' hangban,

Mellyet a' Bánátból hozza *Kurirom'* Trombitája,
 De tsak ugyan nem lehettem olly idegen hozzája;
 Hogy kö-szıklás bértzcimről ne Ekhóznám hangjára,
 Éneket adván a' Magyar szájába *Márs* formára.

Ha hát már vagyon nyergedbe vízfzontag egy kis
 helyem,

Bátorkodom *Kuriromnak* hiüni 's rá-vetem fejem:
 Hogy Trombitádba lehelljem hartzra bújtó hangomat,
 Vidd-el hát a' két Hazába ez egynéhány soromat:

Mars. — Harfog az új trombita-szó — dobolnak,
 Hartzra megyünk, a' Törökök unfolnak.

El-lepi már a' Pogány a' Bánátot. —

Illik-é hát neki mutatni hátot?

Hízzem Hazánk több ezeret-is látott. —

Hova

Hova levél? Kinifí' erős karja!

'S édes Hazám' hajdani fok Magyarja!

Ki fok ezer Törököt torkon verve,
Hartz mezején halva hagyta heverve,
Most azoktól lefelé meg-nyergelve.

Nem a' Sógort, nem a' Legyet bántják már,
Magadban van édes Hazám a' nagy kár.
Keskenyül már jóval a' Magyar Határ.
Pufztit éget, Szeretseny, Török, Tatár.
Húll a' Húszár, az az erős ellen-vár.

Ha búzog még benned Óseid vére,
Emlékezzél eleid' hűségére.

Óvedezd-fel derekadat ülj lóra,
Üss reá *Sas* szárnyal e' tik-hordóra. (*milvus*)
A' Törökre béledet martzongóra.

A' *kerefstel* melly *tzimeredben* láttzik,
Sem a' *Hóld-szarv* sem a' *ló-fark* nem jádzzik;
Ugy vigyázz *négy-folyó-vized'* partjára;
Hogy az, a' *Hóld'* heve' szorítására,
El-ne szökjön *tenger-járás* módjára. (*aestus*)

Ha Hazádat hajdan-is vérrel nyerted,
Mikor *Gothust Szarmatát* meg-nyergelted.
Ma ne kéméld sem a' *vérséft* sem a' *vért*,
A' Ditsőtség többet fizet, és szebb bért
A' Halálért, mint idegen rabságért.

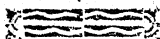

Néhai BAK JÁNOS ifju Papnak Bétsben történt haláláról, írta KOVATS JOSEF.

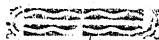
Bétsben-is az a' kár a' mi vólt Romában

Ha vetjük *Czineás* itéllő fontyában,

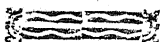
Béts, valamint *Roma*, egy Fő, 's egy nagy Város

Hire az Est, 's Hajnal Cfillaggal határos
 Erős; a' Természet 's Mesterség strásájják,
 Mert, a' Hegyek; Dunák, 's Bátyák körül állják.
 A' Szépség, a' Pompa, úttzáin sétálnak
 Kertyeiből Jó-kedv, 's Öröm folydogálnak.
 A' Gyönyörüségek mind kívül mind belől
 Ölelgetik egymáit, 's találgattyák elől.
 Egy szóval érdemlé azt tsak Béts Városa
 Attyaival, JOSEF hogy legyen Lakósa.
 De lám még Bétsber-is, melyet magasztalunk
 Valamint Romában egy kárt tapasztalunk.
 Hogy éltünknek itt-is nints menedék helye,
 Hogy ide-is béront a' Halál ereje.
 Hogy a' Jó-kedv, Öröm, 's a' Gyönyörüségek
 Szomfzédjai itt-is minden Betegségek
 Hogy vig Pompájába, mellyel kévélykedik
 Társaival a' Gyász belé elegyedik.
 A' több Thronok közt a' Halál Thronusa,
 Benne a' leg-régibb 's leg-főbb az ő Jusa.
 Czineds nem vagyok, de mihelyt halyátok
 Élök! itéletem helyesnek valyátok.
 Mindennap igazabb mert ez a' Probléma,
 Demonstrálja az-is a' mi merő néma.
 A' halgató Szájok, a' le-zárt Nyelv, 's Torok,
 A' Néma koporsók itt Prédikátorok.
 Jaj kinek-is lenne még erről gyanúja,
 Im most-is egy ifjú ennek hív Tanúja.
 Bár János a' kinek le-zárt szája; 's nyelve
 Az ezt bizonyító szókkal van meg-telve.
 Kinek meg-szánása méltó állapotja,
 Szívemből pennámba Versimet tsorgattya.

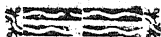
E' Magyar Idegen el-hagyván Hazáját,
A' gyakran háborgó Szamos' vize tályát,
A' Máramarosban Szigetre bé-tére,
Tudományainak öregbítésére.
Majd helyt ada néki Debretzen kebele,
'S hét esztendők alatt dajkálkodott vele.
Cnnan Tanítottónak el-viteti Gyoma,
(Fiainn most-is bölts Ujjainak nyoma)
Még egy vala hátra: Mint a' hangyák Nyáron
Jó távól járnak a' gabonás határon:
Mészze ki-repülnek mint néha a' Méhek'
Szomszéd virágokon dolgozgató czéhek,
Ctt szedik a' Nektárt, 's olly ételt készitnek,
Mellyel minden Szakáts észt meg-szégyenitnek.
Igy vólt Ő; illy tzállal siete meszszire
A' fok ágú szöke Duna környékire.
Hogy itt többet többet gyűjtsön Tudománya,
'S bellyebb nyiljon néki ez az Arany-Bánya
Hogy igy el-készülvén, *Istennek*, 's Hazának,
Elze, Szive, 's Élte holtig szolgálnának.
Igy remélt, de véle meg-hala Reménye,
Lásátok a' Halál itt-is nem-kémény e?
Bé-ér Bétsbe, 's mindjárt ezen ujj Vendéget
Fogadják, 's mutatnak hozzá szivefséget.
De kik? Nem a' minden helyt termő emberek
A' Pénz Inquiesü gyors kéz láb Kellnerek,
Hanem a' Nyavalyák fogadják, 's ölelik,
Ez erős Test vélek tsak hamar meg-telik.
Könnyü már a' rontás mert a' Sereg belől
El-ásta a' Minát, 's gyujtya minden-felől.
Van Bétsnek egy leg-főbb hafznú épülete,

Lakja a' Betegek nyomorúlt Nemzete,
 Királyi érzékeny Szív a' Fundállója,
 Könyüreletesség az Ajton - állója.
 Benn a' Betegek közt jár, kél a' Jó-tétel,
 Van nékik óltsón hely, Orvos, ruha, étel
 Ebbe megy, 's leg-hivebb gond lévén rá ebben,
 Ötven nap tanulá leg-érzékenyebben.
 Melly hofszfú légyen egy jó Királynak karja,
 'S távolyról-is melly fok jót tesz, ha akarja.
 Ti leg-böltsebb Orvos Doctorai Bétsnek!
 Szereztek Olajt e' pislogó métsnek.
 Mert meg-rettent éltünk reméll Ti bennetek
 Egészség, 's gyógyulás jár nyomba veletek.
 De lám Ti tsak kezek vagytok, *Isten* a' Fő,
 Azt tehetitek Ti tsak a' mit akar Ő.
 Ti mozogtok, de lám Ő mozgat titeket,
 Ő ad-meg gyógyulást, Ti tsak a' szereket,
 Másként az egészség, a' leg-jobb Patika,
 Szelentzéi közt-is nem jár, 's nem lakik a'.
 A' mi tsak lehetett Ti vivétek végben,
 De Ő meg-hal, mert így rendelték az égben,
 Meg-hala; és oh jaj a' mikor meg-hala,
 Semmi Attyafi-kéz körüle nem vala.
 A' ki apolgatván már fagyó tetemét,
 Bé-fogta vólna rég álmra húnyn szemét.
 Nem vólt Siratója, 's Halotti Pompája,
 Az útasnak semmit sem mond, Oszlop-fája.
 De semmi; tsak hogy most valakik haljátok,
 Könyvetekből a' részt néki ki-adjátok.
 Ha késérők nélkül a' Sirba útaza,
 Most sohajtáfidat küld-el Magyar Haza!

Hadd

Hadd áljanak ezek Koporfója felett,
 Mert ezek a' leg-szebb Pompák a' Sir mellett.
 Ha nints feje felett fekete Táblája,
 'S azon Élte, Neve, 's a' Familiája.
 Kérlek szívetekre mélsétek-fel ötöt;
 Egyébb Ofzlopokban sok kárt az idő tett;
 El-dülnek, el-kopnak a' Márványok 's rezek;
 Az erőt, 's az időt fel-se veszik ezek.
 Leg-szebb-is embernek élni a sziveken,
 Az emberben termő leg-drágább köveken.
 Én ugyan, 's velem *Béts* több Magyar lakofi
 Az ő inségének mind vagyunk forsofi.
 Mi véle azon egy hajóban evezünk,
 Köz velünk a' veszély; mely méltán könyvezünk!
 Az ő példájában mi magunkat szánnyuk
 Nyugodjon! egy szívvel, 's egy szájjal kívánnyuk.
 Meg-hallván holt híret, vallyon ugyan hát Ti,
 Hiv Attyafiai 's szerelmes Baráti!
 Hát Ti mit miveltek? Azt el-vadolhattya,
 Akármelly érzékeny Szívnek indulattya.
 Két könyv tsatornákká válik tán szemetek.
 Fel-buzogván elég vizet bús Szívetek.
 De miért? Nézzetek egy Kertész kezére
 Leg-drágább Plántáit el-rakja Télére,
 Hogy ne-érezhessék mérgeit a' Télnek,
 Hónak, Zuzmoráznak, 's az északi Szélnek.
 Majd a' szép Nap-fényre Tavaszszal ki-hozza,
 Ujra ki-virágzik, 's a' Szél illatozza:
 Az *Isten* leg-böltsebb Kertész, 's így tselekszük,
 Előre látja hogy az idő hidegszik.
 Hogy az Inség' 's Hadak' Telei készülnek,

A' mikor bődögök azok kik nem szülnek.
 Drága Plántájának hogy hát az efféle
 Ne árthasson, nézd-el mit tselekszik véle.
 Bátor helyre rakja e' Világ Kertyéből;
 De a' mint erősen hiszszük beszédéből.
 Ide hátra van még egy leg-szebb ki-kelet,
 Midön el-törölvén minden Inség Telet.
 Plántáit a' Sirból hordja a' Nap-fényre,
 'S örökké való Nyár jár e' Veteményre.
 Felölled-is ekképp' hiszünk jó Barátunk,
 A' mint Reménységünk szemeivel látunk.
 Már nyugodj békével: mi el-maradunk már;
 Téged hiv ez a' Ma, minket a' Holnap vár.
 Gyász példádon szivünk meg-retten ujjobban,
 'S hogy közel a' halál hiszszük jobban, jobban.
 Mert bár ezt a' bolond Gazdag, 's tagadja Más,
 De itt-is bődög a' nem kétszéges Tamás.

*Bétsben Sz. Mihály Havának
 29-dik napján 1788.*

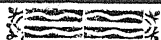
ALAGYA,

*Mellyel Fő-Tisztelendő, és Tudós WIZER ADAM
 Urat, a' Vallásbéli Tudományok oktatóját, és a' Tör-
 vény-szabadofsát, a' Pofonyi K. Szemináriumban viselt
 Görög nyelvet, és Sz. irás Magyarázása mesterségét
 tanító, hivataljától Bútsút névő útjában illetődött Ta-
 nitványi késérik, és kefergik Pofonyban. Szent Mihály
 Havának fogytán. 1788.*

Vajha! jühász hangon valahára rebegne az én bús
 Dolgokon el-tsüggedt lantomon édes öröm.
 Vajha! — de oh be kevély! e' szó: öröm, olyan egy
 Ember
 Szi.

Szájában, kit ez agg földnek ugarja legel.
 Mert bú bánat eme' tenyefző vad pufzta tanyáján
 Hol 's ki aratna öröm hajdina, 's búza szemet?
 Tölbnyire a' mellyen viadal, beteg állapot, éhség
 'S más ins'g keserű konkolya tömve terem.
 Hány meg-elett szívü Pajtásnak, Atyának, Anyának
 Vigságot rebegő szája írásra került?
 Erdemes Hit-vifelő feleiktől válva meg-illet
 Sziveket hány Remeték özvegyi gyászra veték?
 Nem tsuda hogyha tehát a' mi remegő hüvekünk-is
 Egy szomor énekelet billegetésnek ered.
 Bútsúzik töllünk, — könyvem sebes árja fakadj-fel
 Két dagadott szememen folj-le keserves özön!
 Bútsúzik — jaj kín! — *Vizer Adám* drága Tanitónk,
 A' kinek érdeme lett emberi elme felett.
 Mert nemes erköltsnek meredek bértzére szökélvén
 Gyenge tehetségét vastag erőbe veré.
 Mind jobb mind bal eset zivatarja kódében egyenlő
 Tisztult színt mutatott homloka, 's hajnalodott.
 Férfi keménységgel mint a' *Marpézusi* kö-szirt
 Alhatatós minden fergeteg ostroma közt.
 Ő se marásától maga a' füllankos agyarnak,
 Ambár néha reá fente szikrázva fogát;
 Tartni, se szive tudott soha-is vizketni az ollyma
 Kénnyel tsiklándó hír üres hangja után.
 Foglalatos kézzel kiki-verte dologtalan élet'
 A' puha, 's lajha nemét szedni pokolba parét.
 A' Tudomány szorgos mive pallérozta-ki benne
 Elme galád darabát, melly arany alma gyanánt
 Perre fel-ingérlett mint hajdan az Ida Hegyében
 Három nagyságos Isteni büszke személyt,

Melly

Melly netalán ismét támasztana gyilkos hasonlást

Hirtelen e' dologért közbe vetette fejét

Jupiter, és látván kiki vajmi erős okon épít,

Tetse meg-hagyni kemény szóval hatalma-szerént:

Bólts elméje betses vagyonát mind három egyenlő

Jussal bírja nemes *Vesztá*, *Minerva*, *Temis*.

Mennyetek oh bódog Lelkek! prédátokon immár

Nagy mohon örvendvén; ugy sem irigylem esztét.

Vajha lehetne tsekély részem szép szíve javában!

Melly eleven vérrel szökne ölemben erem?

Mennyi tulajdonság drágább a' szines aranynál,

Mennyi tüzes szeretet' kút-feje onnan ered?

Oh te világi fogas hidegektől nyegve keserves

Zaklást szenvedező térj ide tsüggedező!

Itt leszl az ő menedék hajléka meleg szoba, 's ferdő,

Mellynek hevült üregit tiszta szerelme fűti.

Hány beteg, ügye-fogyott kezeit nyújtotta az Égre

Hálákért, hozzá hogy meg-alázta magát?

Hány utazó jámbor, ki talán hozzája be-fordult,

Járt jól? vetve szabad asztala nálla vala.

Tudja *Pofony*, *Buda* köz, 's *Nagy-Szombath (a.)* tá-

ja szavamnak

Szent igazát, 's örömeft ime leszl érte kezes.

Hála-adó szivvel sok nékie tartozik itten,

A' Magyar *(b.)* és Német *Béts*-is adólsa lehet.

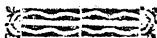
Hát az egész Haza Ország nem kötelelse-é valjon?

A' 'Sóldos gabonát ingyen aratja talán?

Vajki!

(a.) Ezekben XIV esztendőig nyilván-való Tanító Hivatalt viselvén mindenek eiég ismèretes.

(b.) *Péts* a' Magyar *Béts*, a' mint a' köz-mondás tartja :
Magyarnak Péts, Németnek Béts.

Vajki! fok izzasztó, 's bú-szerző munka dologba,

Vajki! fok álmatlan virogatásba került.

Tudni-való: hogy az Istennek-is (a.) munkára fizetnek,

'S hogy ki egyen kenyeret, pökje-meg a' tenyeret.

Sok keferü Tím-füt izlelve hanem szedegél a'

Rest Here lép-mézet, nem kopik álla belé. (b.)

Azt a' válogatott lelkünk nevelésire termett

Gyöngy magot-is szana-szét gyűjteni kelle elébb,
Mellyel, vagy számos parag hóld papiroft (c.) vete-
bé, vagy

Letzkével ki-mivelt sziveket ültete-el.

És hajtott az egész Honnyunknak mennyire hasznót,

Annyira nagy jót tett meg-különözve velünk.

Nints ugy hévségtől el-alélt Pünkösdi virágnak

Harmat egészséges balzami innye-szerént,

Mint nálunk módos vélünk bánása 's tanító

Szájának bajoló ért szava szivvre ható.

E' végett hogy még egy kukkantása-is el-ne

Vészne, fülünk mellett el-tsufzamodva talán,

Ugy soha sem les visla szemü prédára az éhes

Farkas, gyomra, miként mi ajakára lesénk,

A'

(a.) Dique laboribus omnia vendunt.

(b.) — — félelmes heréknek

Meg-tarják bús éltet, de ki-kergetik őket; — — —

szalad, a' meddig szeme lát, 's el-végre nagy éhség

Rá jutván el-vész.

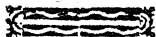
Szabó Dávid. *Paraszt Maj.* 14 K.

(c.) A' Sz. irás Magyarázása Mesterségéről irt először egy könyvet Nagy-Szombathban, ezt azután meg-jobbitva, és meg-bővítve IV Darabban ki-adta Pösfonyban. Ezen kívül irt egy józan Könyörgésekből álló Magyar Imádságos Könyveskét, és egy Deakot az Oltári Szentség' Imádsásáról.

A' mikoron falaink [közt meg-telepedvé fias-tyúk
Módja-szerént divatos jókat előnkbe rakott,
'S nem szürt ritka szitán lépes tudománya tejével
Szoptata, és nevelé a' kegyes élet erét.
O Te szerelmes Atyánk! égek, de ha adni (botsás-meg)
Nem tudok hálákat, tziperes érdemidért.
Hogy pedig hidjed igaz szándékomat, ime az Égnek
Érted bé-mutatok Szíves egy áldozatot.
Itt vagon el-készült már mindenik eszköz egészszén,
És pedig egy se tserép, 's más töredékeny edény.
Itt a' szükséges tűz, tömjén, tűz-hely, ajándék,
Mellyek az eskedlő áldozatokra valók.
Buzgóság tömjén, szeretet tűz, szívem ajándék,
Érzékeny kebelem tűz-hely alatta lehet.
Légy Tete hát bálvány Oltár talpadra fel-álván,
Én magam itt mereven térdre előtted esem.
Nőszfa ne-is kélsünk eleveny tömjénem erősen
Ég, mivel a' szeretet lángja alája szökött.
Mény Föld Gondviselő Ura! (a' ki alig ha tsak int-is
Minden-felé javak zápora árad, apad)
Kisded ajándékom Szent színe elébe botsátván
Drága malasztjának fűszerit hintse reád.
Hogy fel-gerjesztő kies illatjára meg-ujjult
Szívedet át-járván Memyei bóldog erő,
Bágyadazó Lelked' szédülésére ne-birja
E' nyavalás élet' kínos igája fejed',
Hogy botlás nélkül kö-szıklás' útonon el-járj,
Mellyen sok meg-üté lábai körme hegyét,
Mig jeles erköltsel végződven pályá-futásod,
Nyerisz jutalom koronát Ég' diadalma lapán.

*Éneklé Kfzáveri Bertits Ferentz ötödik
Esztenőbati Pétsi Nevecdék Pap.*

Tu-

Tudófitás.

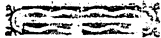
Ez előtt kevés napokkal jött-ki a' Könyv-Sajtóból, egy ritka, szép és hasznos Magyar Könyv, mellyel a' Tud. Iró a' jelen-való időkhöz képest a' Magyar Hazának kedveskedni akarván, az általamágának-is halhatatlan emlékezetet szerzett. E' munkának velejét Titulusából-is ugyan; de kivált annak Summás le-írásából akárki-is könnyen ki-tanúlhattya: Titulusa ekképpen **vagyon**: *Osmanografia az az: A' Török Birodalom' természeti, erköltsi; egy-házi; Polgári 's hadi-állapottjának, és a' Magyar Nemzet ellen vívelt nevezetesebb hadakozásának summás le-írása, DFCSY SAMUEL Philos. és Medic. Doct. által. Nyomtatott Bétsben. 1788-dik ősztenőben Nemes Kurzböck József Ts. Királyi Könyvnyomtató és Könyv-áros betűivel. 8-vo.* E' szép Magyarsággal írott munkát a' Tud. Iró két részre, és 5 szakaszokra osztotta-fel. Az első Tomusban vagy darabban vagyon az első Rész le-írva, melly két szakaszokat foglal magában. — Az első szakaszban le-írja a' Török Birodalom eredetét, nevedését, országait, nagyságát, nevezetes hegyeit, folyó-vizeit, Varasit, Várait, különösen minden tartományainak természeti históriáját, belső-el külső kereskedését, és abból folyó hasznát vagy kárat. — A, *másodikkban* elő-adja a' Török Birodalom mostani népepséget, a' Jobbágyok, számat, a' népetlenség főbb okait, a' lakólok nemzeti eredetét, külömbözését, természeti 's erköltsi tulajdonságát, nyelvét, élete 's ruházattya módját, szokásait, Vallását, Isteni-tiszteletét, egy-házi szolgáit, szerzetes Rendeit a

Ma-

Mahumetánufok között támadott szakadásokat (Sektakat,) és a' Török Birodalombéli Tudományok' mostani állapotját. Minelőtte a' Vallás le-írásához fogna, le-festi *Mahomet Próféta* nemzetségét, születését, neveltetését, erköltsi-tulajdonságát, házassága által lett boldogulását, próféta-sága kezdetét, folyamattját, Tudománya sebes ki-terjedésének okait. — A' Kóránt, ennek velejét, és abban foglaltott egy-házi, erköltsi, 's Polgári törvényeket. — Ugyan ezen szakaszban írta-le a' Keresztyén Vallás és Vallásúak Török Birodalomban való állapotját-is. — A' második Rész, vagy darab három szakaszokra vagyon fel-osztva. — Az *elsőben* le-rajzolja a' Tud. Író a' Török Birodalom Polgári állapotját, az uralkodás formáját, a' mostan uralkodó Tsászfár életét, Titulusát, uralkodását, Udvari Tiszteit, tseléit, Udvari fényességet, jövedelmet, a' *Serailt*, az az: lakó palotáját, a' *Haremet*, az az: az uralkodó Tsászfár feleségeit, ágyasait, ezeknek számát, életek, foglalatosságok 's magok mulatása módját, jövedelmeket. — Az új *Szultánok* uralkodások' kezdetét, a' birodalom tizerét, a' fő igazgató tanátsot a' *Divánt*, ennek rendes tagjait, a' közönséges dolgok folyamattját, a' birodalom kints tárházat, a' fő- és alsó kints-tartó Tiszteket. — A' Tartománybéli hely-tartó *Basákat*, hatalmokat, jövedelmeket, köteleléseket. — A' felsőbb és alsóbb Itélő-székeket, a' Birákat, az igazság ki-szolgáltatása módját. — A' *második* Szakaszban le-írja a' Török Birodalom' hadi-állapotját, szárazon és vizen való hadi-erejét, nevezetelsen. — I. A' Török hadi

hadi Sereget, ennek számat, tulajdonságot, hadigyakoroltatását, elő-járóitól való függését, békeesség, háború idején való állapottyát, az ujj-katonák-szedése módját, (*verbuálást*) katonai mesterségét, (*taktikát*), fenyegetkjét, táborozását, tápláltatását, viaskodása módját, tsatázásokban való bátorságot 's a' t. — II. A' Török Birodalom' álló vitézi Seregét; nevezetelsen a' *Jantsárokat*, *Spahisokat*, ezeknek 'Sóldjokat, öltözeteket, fegyvereket, hadi-készületeket, számokat, virtusokat. — III. A' 'Sóldos katonákat, minémüek a' *Timariottak*, *Teskeritak*, *Zaimfok* és azok, kiket a' hely-tartó *Basák* jövedelmekhez képeft, tartoznak hadakozásban az uralkodó Fejedelem szolgálattyára adni és vinni. — IV. A' Volonter, vagy szabad katonákat, minémüek az Europai és Afiai haramják, kiknek semmi 'Sóldjok nem lévén, tsupán Zsákmanyozásból élnek, és az ellenség földére bé-ütvén emberiség felett kegyetlenkednek. — V. A' segítő Seregeket, minémüek a' *Moldovaiak*, *Havas-al-földiek*, *Tatárok*, *Bosnyákok*, *Arnauták*, *Tarkománnok*, *Georgiánusok*, *Arabfok* 's a' t. — VI. A' Török Artilleristákat, az az: ágyuzó-katonákat, ezeknek számat, 'Sóldját, öltözetét, az ágyuzó mesterségben való kélfzségeket, a' Várak óltalmazását, ostromát, Sántzok-hányását 's a' t. — VII. A' *Nagy Vezért*, *Séráskiert*, 1. 2. 3. ló-farkos *Basákat* 's más felsőbb és alsóbb Hadi-Tiszteket. — VIII. A' Török hadakozó hajó Sereget, ennek számát, rendit, a' hajó Seregek' fő Vezérét a' *Kaputány Basát*, és minden alatta való felső és alsó Hadi-Tiszteket. — IX. A' vitézi jutalmaztató rendeket,

deket, a' mitsodások a' *Serguds*, *Kuka* 's a' t. — A' *harmadik* Szakaszban rövideden le-festi a' Töröknek a' Magyar Királyok ellen vívott nevezetesebb hadakozását a' *Mohácsi* vezedelemtől fogva a' jelen való időkig. Ennek végén le-írja a' mostani hadakozásnak okait is. — Mind az első, mind a' második részhez ragasztott egy *Schematismust*, az az: olly mutató Táblát, mel'ből az egész munkának velejét egyszerre által lehet látni.

E' ritka munkának illy rövid le-árnyékozásából akár-ki-is meg-ítélheti annak bétst és hasznát, Magyar nyelvünkön több illy Könyv még ki-nem-jött; sőt más idegen nyelveken e' materiáról ki-botsáttatott munkák is semmi tekintetben ehez nem hasonlítottatnak. Olly dolgok találtaknak ebben, melyeket mi ennekelötte nem tudtunk, 's azoknak ismeretét egyedül a' Tud. Író szorgalmatosságának és sok jó Könyvekkel való ismerettségének köszönhetük. Ennek-felette nem tsak a' dolog, hanem a' szép rend, a' tiszta, világos, könnyen folyó 's nem erőltetett Magyarság is valójában kedvelséget érdemel, és méltó; hogy minden Tudományt szeret hazafi' kezében forogjon. — Az egész munka, a' min felyebb mondottam; két részből és két alfabetumból áll, szép fejer; *median octáv* papirostra, *Cicero* betűkkel vagyon nyomtatva; mind két darabnak az árra 2 forint és 30 krajtzár. — A' kiknek tehát e' szép Könyv meg-szerzésére kedvek vagyon, magokat, vagy a' Magyar Agens Uraknál, vagy magánál az Irónál, francon küldendő Levelek-által jelentsek, 's egyfersmind a' Könyv-árrát; a' helységi Postamester Urak által szállittassák-fel: azonnal le-fog a' Könyv oda, a' hova parancsoltatik küldetni. A' mely Könyv-áros és Könyv-kötő Urak számoisan akarnak venni Tudósittsák az Irót; a' kérendő Summát Pélli Vásárra Könyv-áros *Weigand* Urhoz le-fogja küldeni. Bétsben 30-dik Octob. 1788.